

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 - Majorstua
0301 Oslo

Høringsuttalelse bygging og drift av Turrelva I kraftverk

Fylkesmannen viser til NVE's høringsbrev datert 5.12.2017.

Konklusjon

Fylkesmannen har innsigelse til utbygging av Turrelva I kraftverk. Begrunnelse er at prosjektet vil ha negative konsekvenser for reindriftens bruk av området, da for særverdiområdene flyttlei og flyttesystem.

Kraftverket vil utnytte avløpet fra et felt på 10,7 km² av vassdraget mellom kote 285,5 og kote 3. Vannveien vil bestå av rør i grøft og kraftstasjonen planlegges lagt i dagen nede ved sjøen. Ny søknad forslår slipp av minstevannføring på 400 l/s om sommeren og 40 l/s om vinteren. Det er også søkt om tillatelse etter energiloven for bygging og drift av Turrelva I med tilhørende koplingsanlegg og kraftlinje.

Generelt

Fylkesmannsembetet har en rekke ansvarsområder som bl.a. omfatter natur- og miljøvern, landbruk, reindrift og samfunnssikkerhet. Alle disse ansvarsområdene omfattes av Fylkesmannens helhetlige i uttalelse i saken.

Fylkesmannen har dessverre ikke hatt anledning til å gjennomføre en forhåndsbefering i forbindelse med foreliggende søknad. Vår uttalelse er derfor basert på kunnskap lagt fram i søknaden, og annen kjent kunnskap om området. Om det under sluttbefering, eller på annet tidspunkt fram til NVE's sluttbehandling, kommer fram forhold som ikke er godt nok belyst i kjent dokumentasjon vil vi vurdere å komme med en tilleggsuttalelse.

Samfunnssikkerhet

Samfunnssikkerhet og energiforsyning i Troms vil bli mer stabil når nye hovedlinjer kommer på plass gjennom hele fylket (420 kV). Småkraft har liten eller ingen betydning for kapasitet i nettet under vintermånedene når fare for bortfall av kraft er størst og når konsekvensene lokalt er størst.

Landbruk og jordvern

Rørgate og kraftstasjon berører ikke jordbruksarealer eller dyrkbar jord, jf kartlag på Kilden, NIBIO. Ut fra oppgitt lengde (950 m) på jordkabel fra kraftstasjon kan det se ut som planlagt jordkabel berører ei mulig dyrkbar myr, men detaljkartet er lite lesbart.

Jordkabel bør legges så dypt (minimum 1 – 1,5 meters overdekning) at det ikke er til hinder for eventuell fremtidig bruk av arealene dersom det skulle bli behov for oppdyrking av disse arealene til matproduksjon.

Fra kraftstasjonen går rørgata de første 75 høydemeter gjennom arealer klassifisert som uproduktiv skog i AR5. I Tromsø er imidlertid uproduktiv og lavproduktiv lauvskog slått sammen til ett kartlag i AR5. Vår vurdering ut fra kart og flyfoto er at dette er arealer med produktiv skog. Arealene vurderes som tilgjengelig for skogsdrift opp til ca høydekote 75. Flyfoto indikerer at det er et plantefelt av barskog øst for planlagt rørgate. Det bør unngås inngrep i plantefeltet i forbindelse med bygging. Det må være mulig å krysse rørgata med landbrukstraktor og skogsmaskiner ved framtidig skogsdrift.

Natur- og miljøvern

Naturtyper og arts mangfold

I influensområdet til Turrelva er det påvist en lokalitet av fosse-eng (Fylkesmannen forutsetter at lokaliteten faller inn under naturtypen *Fossesprøytsone E05* beskrevet i håndbok 13 fra Miljødirektoratet). Miljørapporten vurderer naturtypen som viktig og av middels verdi (Fylkesmannen legger til grunn at verdivurderingen tilsvarende B-viktig naturtype iht. håndbok 13). Fosse-enga har ifølge miljørapporten karaktertrekk for fosser med svak sprutpåvirkning. Arter påvist i fosse-enga er knyttet til sur eller intermedier pH. Det er ikke funnet kalkkrevende moser, og heller ikke rødlistede eller sjeldne arter. Lokaliteten er ikke avgrenset eller kartfestet i miljørapporten.

Miljørapporten oppgir også forekomst av rovfugl innenfor prosjektområdet. Så langt Fylkesmannen kjenner til er det ikke kjente lokaliteter så nær planlagt rørgate og kraftstasjon at prosjektet antas å ha direkte negativ virkning på disse artene. Fylkesmannen har imidlertid ikke gjennomført egen befaring i området i forbindelse med foreliggende søknad. Vi tar derfor forbehold for funn som måtte bli påvist i ettertid, for eksempel under sluttbefaring.

Ved utbygging av småkraftverk blir naturtyper knyttet til vassdrag sterkere berørt enn andre naturtyper. Bekkekløft og bergvegg, og fossesprøytsone er de naturtypene som mest systematisk blir berørt av småkraftverk. I tillegg blir ofte høgstaudekog og andre skognaturtyper berørt i rørgate og kraftstasjonsområde. Naturtype etter NiN-systemet som systematisk belastes er elveløp.

Kunnskap om fossesprøytsoner i Troms er mangelfull, og til dels fragmentert. I Naturbase er det registrert 11 lokaliteter av naturtypen fossesprøytsone i Troms fylke. En av disse ligger i Tromsø kommune. Gjennom ulike inngrepsaker, og spesielt i forbindelse med utredning av ny vannkraft, er det kartlagt noen flere fossesprøytsoner i fylket. Utbygging vil likevel bidra til høy belastning på kjente fossesprøytsoner i Tromsø kommune.

Naturtypen elveløp (NiN) er i Norsk rødliste for naturtyper 2011 i kategori nær truet (NT) på grunn av tilstandsreduksjon de siste 50 år. Elveløp omfatter forekomster av rennende ferskvann med høy vanngjennomstrømningshastighet og kort oppholdstid, biologisk karakterisert ved mangel på en fullstendig næringskjede som inneholder krepsdyrplankton. Rødlista skiller ikke mellom ulike typer elveløp. Enhver utbygging vil innebære øket samlet belastning på naturtypen i Norge, med fare for at naturtypen flyttes over i en høyere truethetskategori. Om det omsøkte prosjektet sammen med allerede gitte konsesjoner bygges ut vil den samlede belastningen på naturtypen elveløp i området øke. Elveløp som truet naturtype er ikke omtalt i miljørapporten.

Noen elveløp i Tromsøområdet som allerede er, eller potensielt vil bli belastet av inngrep er:

Saltdalelva – Utbygd småkraftverk

Ellenelva – Utbygd småkraftverk

Forneselva – Utbygd småkraftverk

Ritaelva – Gitt konsesjon for kraftverk

Skogneselva – Gitt konsesjon for kraftverk

Reipkrokelva – Innstilling på konsesjon for småkraftverk

Vasselva – Gitt konsesjon for småkraftverk

Lavangselva – Innstilling på konsesjon for småkraftverk

Av naturtypen bjørkeskog med høgstauder er det i Naturbase registrert 23 lokaliteter i Tromsø kommune. Miljørapporten for dette prosjektet beskriver små områder med storbregne- og høystaudeskog. Dette indikerer at naturtypen blir berørt også i dette prosjektet, selv om det ikke er avgrenset større arealer av naturtypen innenfor prosjektområdet.

Akvatisk miljø

Fylkesmannen uttalte i 2010 at Turrelva ikke har bestand av anadrom fisk, og at det ikke er kjent at det forekommer innlandsfisk i vassdraget. Bunnfauna forventes å være representativ for brepåvirkete vassdrag. Foreliggende søknad legger ikke fram ny kunnskap om akvatisk miljø.

Landskap

Søker har vurdert landskapsverdi som middels, påvirkning som middels og konsekvens for landskap som middels. Søknaden gjør rede for at utbygging vil gi bortfall av 1 km² inngrepsfri natur, og at totalt 2,8 km² villmarkspregete områder og INON-sone 1 endrer status til mer inngrepsnært.

Fylkesmannen vurderer at både inntakskonstruksjon, kraftstasjon, vannvei og elva med redusert vannføring vil bli synlige i landskapet. Terrenget langs rørgata er så bratt at det blir nødvendig å legge anleggsvei i svinger til side for rørgata. Dette vil øke det totale arealet som blir berørt av inngrep, sammenlignet med utbygginger der rørgata også benyttes som anleggsvei.

Fylkesmannen vurderer at det vil gå mange tiår før landskapsbildet blir gjenopprettet selv ved aktive tiltak for å revegetere anleggsvei og rørgate.

Utbygging av Turrelva I småkraftverk vil øke den samlede belastningen av inngrep i det lokale landskapsrommet. Inngrep ved utbygging vil komme i tillegg til massetak på vestsiden av Turrelva. Ved vurdering av ulemper for allmenne interesser må summen av belastning av massetak og småkraftverk på landskapet inngå. Fylkesmannen mener at samlet belastning på landskapet også må settes i sammenheng med andre kraftprosjekt som kan bli realisert i Sørfjorden.

Utbygging av Turrelva I kraftverk vil også bidra til bortfall og fragmentering av sammenhengende inngrepsfri natur i fjellområdet mellom Lavangsdalen, Sørfjorden og Breivikeidet. Fylkesmannen mener at bidraget til bortfall og fragmentering av sammenhengende naturområder som følge av dette prosjektet, må vurderes i sammenheng med andre inngrep i samme naturområde.

Gjenværende inngrepsfrie naturområder finnes for en stor del i høyereliggende terreng over skoggrensen. Mange naturtyper med viktig biologisk mangfold finnes i liene under skoggrensen. Dette er tilfelle også her. I tillegg er det også områder under skoggrensen som hovedsakelig benyttes som kalvingsland av reindriften. Samtidig skjer også inngrepene i forbindelse med utbygging hovedsakelig i skogliene.

Det er derfor ikke det tekniske bortfallet av inngrepsfrie naturområder vi vil fremholde som den største utfordringen for naturmangfoldet, men konsekvensen nye inngrep har på naturmangfoldet i disse ofte artsrike skogliene.

Fragmentering av det sammenhengende området vil etter vår vurdering først og fremst skje i inngrepsnære områder og i INON-sone 2, mens bortfall vil skje i INON-sone 1 og villmarksprega områder. Bortfall av INON-områder er derfor en indikasjon av fare for tap av naturmangfold som avhenger av uberørt natur.

Friluftsliv

Søker har vurdert områdets verdi for friluftsliv som liten, og konsekvens som liten negativ.

Søkers vurdering samsvarer ikke fullstendig med Ishavskysten friluftsråd sin kartlegging av friluftsområder. I denne er området med kraftstasjon og nedre del av rørgata vurdert som viktig friluftsområde, mens inntaksområdet og øvre del av rørgata er kartlagt som registrert friluftsområde. Dette må tas i betraktning når fordeler ved prosjektet skal veies opp mot ulemper.

Minstevannføring

Turrelva hører til vannforekomst 203-59-R *Turrelva* i vannområde Balsfjord-Karlsøy, vannregion Troms. Vann-Nett angir at økologisk tilstand er svært god. Risikovurderingen er ingen risiko. Miljømålet er satt til god økologisk tilstand. Utbygging vil øke risiko for at miljømål etter vannforskriften ikke nås.

Middelvannføring er beregnet til 820 l/s, 5-persentil sommer er beregnet til 90 l/s og 5-persentil vinter til 40 l/s. Alminnelig lavvannføring er beregnet til 40 l/s.

Planlagt minstevannføring er 400 l/s i perioden 1.6.-30.9. og 40 l/s resten av året. Søknaden gjør ingen vurdering av hvorvidt dette er tilstrekkelig for å nå miljømål etter vannforskriften. For vinterperioden samsvarer imidlertid foreslått minstevannføring med 5-persentilen, mens foreslått minstevannføring langt overskrider 5-persentilen etter 1. juni. I mai måned ligger imidlertid foreslått minstevannføring under 5-persentil sommer. Før snøsmeltingen kommer i gang vil vi likevel anta at foreslått minstevannføring for vinterperioden også kan brukes i mai måned. Så snart snøsmeltingen kommer i gang bør imidlertid også minstevannføringen økes. Dette kan ofte inntre i løpet av mai måned. Fylkesmannen gir ikke noen mer konkret anbefaling enn dette, men ber om at denne merknaden tas med i den totale vurderingen av hvorvidt miljømålet kan nås, dersom det gis konsesjon.

Om miljømålet ikke kan nås med pålegg om minstevannføring må det vurderes om utbygging er forenlig med vannforskriften § 12.

Reindrift

Omsøkte småkraftverk er innenfor barmarksbeiteområdet til Mauken/Tromsdalen reinbeitedistrikt.

I samme området var det for en tid tilbake omsøkt og behandlet flere søknader om reguleringer og utbygginger (Ullsfjorden, Tromsø kommune), blant annet kraftproduksjon i Turrelva. I forbindelse med den søknadsprosessen ble de ulike prosjektene, fra reindriftsmyndighetenes side, vurdert opp mot hverandre. I den runden med seks konsesjonssøknader, der flere var konkurrerende ble Turrelva I, vurdert som en av de planene man hadde minst betenkeligheter til. Fylkesmannen vil bemerke at opplysningene om reindriftsnæringen i konsesjonssøknaden ikke er oppdatert siden forrige runde. Det har naturlig nok skjedd en del i reindriftsnæringen siden forrige runde, og situasjonen for Mauken/Tromsdalen reinbeitedistrikt har endret seg, da både organisatorisk og i forhold til bruk av tilgjengelig areal.

Mauken/Tromsdalen reinbeitedistrikt består av 8 siidaandeler, med ca 30 personer tilknyttet distriktet. Aktuelle område er, som nevnt, definert som barmarksbeiteområde med fastsatt beitetid 15. april – 15.januar. Dette vil si at fra april til januar kan området være i bruk som beite for rein.

Når det gjelder reinbeitedistriktets faktiske bruk av barmarksbeiteområdet har den de senere årene måttet bli lagt om. I forbindelse med forrige konsesjonsrunde ble denne muligheten skissert som hensiktsmessig i framtidig drift, noe som nå blitt en realitet. Dette på grunn av årsaker som er sammensatt av økt ytre påvirkning i form av økt aktivitet av ulik slag, klimaendringer og reinbeitedistriktets behov for en mer hensiktsmessig organisering. Totalbilde er en mer fokusert bruk av områdene sør for Breivikeidet/fylkesvei 91, der en del av reinbeitedistriktets flokk blir flyttet fra vinterbeite til barmarksbeiteområdet med lastebil og sluppet av i Lavangsdalen.

I det aktuelle området rundt Turrelva er det to flyttlei/drivingslei og det vil være vesentlig at nye tiltak ikke kommer i konflikt med disse, jfr. Reindriftslovens § 22. Det er viktig å være oppmerksom på at det er flyttveiens funksjon som er vernet, og ikke bare et konkret begrenset areal eller terrengformasjon. Flyttleiene i området er hovedsaklig for bruk ved flytt ut og inn

av barmarksbeiteområdet, der den ene armen går fra Sjøvassbotn og opp i terrenget mens den andre armen følger nordvestlige kystlinje utover Sørfjorden.

Anleggsarbeid vil spenne seg over mange måneder, og vil dermed føre til at det omkringliggende arealet i liten grad vil bli brukt som beite mens arbeidet pågår. Da reindriften kan bruke området gjennom hele barmarksperioden vil en gjennomføring av anleggsarbeidet måtte tilpasses reindriftens bruk av området.

Aktiv flytting av rein (bruken av flyttleiene) forbi anleggsområdet vil bli vanskeliggjort i forbindelse med en anleggsfase og den medfølgende økte aktiviteten. Fylkesmannen er av den oppfatning at i forhold til anleggsperioden vil det være mulig å tilpasse anleggsaktiviteten etter eventuell flytting av rein.

Når det gjelder driftsperioden til et eventuelt kraftstasjon kan kraftstasjonens plassering innsnevre og påvirke retten til å kunne flytte fritt og uhindret via flyttleien som følger kystlinjen.

I konsesjonsøknaden skisseres ikke eksakt plassering av hverken kraftstasjon eller parkering. Videre nevnes heller ikke hvilken løsning man ser for seg på utløpet fra kraftstasjonen og ut i sjøen. En eventuell åpen kanal vil kunne fungere som en hindring i forhold til flyttleiens funksjonalitet.

Fylkesmannen har derfor innvendinger mot skissert plassering av kraftstasjon og parkering tenkt anlagt i tilknytning til denne. Flyttleier følger spor bestemt av topografi, sjøer og vassdrag, og inngrep i disse kan få alvorlige konsekvenser. En flyttlei er ingen strikt avgrenset størrelse, men vil variere i bredde avhengig av topografien. Topografien langs kystlinjen her er av en slik art at bygninger, bratte kanter o.l. kan ha stor betydning for flyttleiens funksjonalitet. I aktuelle område er det en smal sone langs kystlinjen der det er praktisk mulig å flytte fritt og uhindret.

Forholdene i Sjøvassbotn område er slik at flyttleien allerede er påvirket av eksisterende bygninger og grustak, og man derfor bør være særskilt restriktiv med tanke på ytterligere tiltak i samme flyttlei. Dette for å unngå en total stenging av flyttleien.

Denne flyttleien er for øvrig en del at et flyttesystem som muliggjør tradisjonell flytting fra Karesuando, Sverige til Tromsø, Norge som fortsatt er intakt. Dette flyttesystemet ble i gamle dager brukt av reindriftssamer som på vinteren var på svensk side av riksgrensen, men som tilbrakte barmarkssesongen ved norskekysten, slik at bevaring av denne flyttleien vil også ha stor kulturhistorisk verdi. I dag er flyttesystemet delt opp mellom ulike reinbeitedistrikt/samebyer, men Maukens mulighet til å flytte tradisjonelt mellom vinterbeiter i Målselv kommune og sommerbeiter i Tromsø kommune er fortsatt til stedet.

Etter en helhetsvurdering av aktuelle tiltaks konsekvenser, sett i sammenheng med inngrepsituasjonene i berørte flyttlei og flyttesystem, er Fylkesmannens reindriftsfaglige vurdering at dette prosjektet vil ha negative konsekvenser for reindriftens bruk av området, da for særverdiområdene flyttlei og flyttesystem.

Med hilsen

Elisabeth Vik Aspaker
fylkesmann

Evy Jørgensen
miljøverndirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ikke håndskrevne signaturer.